



**SİYASAL KATILIMA ETKİ EDEN PSİKOLOJİK FAKTÖRLER VE SEÇMEN  
TERCİHİNE ETKİSİ; KARAMAN SEÇMENLERİ ÜZERİNE BİR ALAN  
ARAŞTIRMASI\***



**Dr. Fadime DİLBER<sup>1</sup>**

**ÖZ**

Demokrasinin var olabilmesi ve sürdürülebilirliği açısından gerekli olan önemli dinamiklerinden biri olan bireylerin siyasi sisteme katılmalarıdır. Siyasal katılım üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalar, siyasal katılımın temel dinamiklerinden olan siyasi, sosyal, kültürel ve psikolojik esaslar üzerinde yoğun olarak durulmaktadır. Bu faktörleri birbirinden soyutlamak mümkün değilse de, çalışmaların açıklığa kavuşturulması için gerekli görülmektedir. Bireylerin bu katılım süreçlerine etki eden birçok etmen bulunmaktadır. Bunların başında gelen sosyo-demografik etkenlerin yanında seçmenlerin tercihini etkileyen kişisel psikolojik değişkenlerde bulunmaktadır. Bu çalışmada, bireylerin siyasal katılımı ve bu katılımı etkileyen psikolojik değişkenlerle ilgili kısa teorik bilgiler verilerek ve Karaman ili seçmenleri üzerine yapılan alan araştırması ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada psikolojik faktörlerin siyasal katılımı da cinsiyete göre farklılık oluşmazken, yaş, gelir ve eğitim değişkenlerinde hem olumlu hem de olumsuz psikolojik değişkenlerde etkili olduğunu ve siyasal katılıma etki ettiğini söylemek mümkündür.

**Anahtar kelime: Siyasal Katılım, Seçmen, Psikolojik Değişkenler, Oy Verme**

**ABSTRACT**

**PSYCHOLOGICAL FACTORS THAT AFFECT POLITICAL PARTICIPATION  
AND EFFECT ON PREFERENCE OF VOTERS; A FIELD RESEARCH ON  
KARAMAN VOTERS**

One of the important dynamics that is required from the point of being able to exist and sustainability of democracy is participation of individuals to the political system. In studies and researches on political participation; political, social, cultural, and psychological principles, which are the basic dynamics of political participation, are focused heavily. Although it is not possible to isolate each of these factors, these are necessary to clarify the studies. There are many factors that affect the participation of individuals in this process. Besides the main socio-demographic factors there are also personal psychological variables affecting the choice of these voters. In this study, brief theoretical information that is related to political participation of individuals and the psychological variables that affect involvement is given and it has been tried to present by field research which was applied on the electorate of Karaman province. Occured and the political participation of psychological factors in this study differ according to gender, age, income and education variables, and is effective in both positive and negative psychological variables that influence political participation is possible to say that.

**Key words: Political Participation, voter, psychological variables, voting**

\* Bu çalışma doktora tezi içindeki bölüme yeni analiz yapılarak oluşturulmuştur.

<sup>1</sup> Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, [fdilber@hotmail.com](mailto:fdilber@hotmail.com)



## GİRİŞ

Siyasal katılım bireylerin siyasal sistem sisteme dâhil olma ve sisteme etki edebilme fırsatını bireylere vermektedir.

Bireyler her biri toplumun üyesi olmakla birlikte, kendi içlerinde kendine has özellikleri olan bir ferttir. Her birey içinde bulunduğu toplumda; farklı düzeyde olmak kaydıyla psikolojik bir baskı altında olduğundan, bireyin siyasal yönde alacağı kararlara da bu baskı yansımaktadır. Birey siyasal tercihlerini de içinde bulunduğu psikolojiye göre yönlendirmekte ve tercihlerini yapmaktadırlar. Bu değişkenler bireyin; korkuları, ihtiyaçları, değerleri, inançları ve kişisel özellikleri ve benzeri psikolojik etkiler ferdin oy verme davranışında bulunmasına karar vermesinde ve parti tercihini de etkilemektedir.

Bu çalışmada bireyin siyasal sisteme karşı duyduğu; siyasal etkinlik, siyasal ilgi, siyasal girişkenlik ve vatandaşlık duygusu gibi olumlu psikolojik değişkenlerin ve siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerin etkisi altında olduğu düşünüldüğünde hangi siyasal katılım davranışına yöneldikleri ve demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, eğitim ve gelir faktörler ile karşılaştırarak örnek çalışma yapılmıştır.

### 1. Siyasal Katılım

“Toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel değişmeler sonucu gittikçe demokratikleşmesi, kitlelerin siyasal yaşama katılma sorununu ön plana çıkarmıştır”(Özer ve Meder, 2008;10). Siyasal katılma kavramı günümüzde siyasal bilim ve sosyal bilim alanında en çok kullanılan kavramlardan birisidir.

Siyaset bilimcilerin, “siyasal katılıma” ilişkin tanımları da oldukça çok ve çeşitlidir. Bu tanımların bazıları birbirine benzerken bazıları ise birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Weiner’e göre siyasal katılım, “ulusal ya da yerel hükümetin, herhangi bir düzeyindeki siyasal liderlerin kararlarını yasal ya da yasal olmayan metotlar kullanarak etkilemeyi amaçlayan, sürekli ya da süreksiz, örgütlü veya örgütsüz olarak yapılan eylemler” olmaktadır(Weiner, 1971;164). Huntington ve Nelson’a göre; “özel vatandaşların, hükümetçe alınan kararları etkilemek için tasarlanmış oldukları faaliyetleri” olmaktadır(Huntington ve Nelson, 1976;4). Onlar bu tanım çerçevesinde siyasal katılımın kapsamı üzerinde yaptıkları çalışmalarda siyasal katılmanın sadece eylemleri içerdiğini, tutumların katılım içerisinde yer almadığını, eylemlerin, hükümet kararlarını etkilemek üzere tasarlanmış eylemlerle sınırlı olduklarını, ayrıca “siyasal katılmanın sadece bireylerin iradi eylemlerinden oluşmadığını bunun yanında uyarılmış (mobilize) katılımın da siyasal katılım kavramı içerisinde yer aldığını” belirtmektedirler(Huntington ve Nelson, 1976;6).

Bazı sosyal bilimciler ise, siyasal katılımı, “siyasi iktidarın değişik katlarında görev yapanların seçimi ve alacakları siyasal kararları etkileyebilmek için vatandaşların yaptığı faaliyetlerin bütünü olarak” tanımlamaktadırlar(Verba ve ark.,1971;9). Oysa bu tanımlama bazı sosyal bilimcilere göre “bireyin siyasetle ilgi derecesini”, “siyasal yönelimin amacını” ve sembolik katılımın önemini dikkate almaması nedeniyle yetersiz kaldığı noktasında eleştiriye tabii tutularak kabul edilmemektedir. Örneğin Turan, Siyasal katılım tanımının daha anlaşılır, net, sınırları belirgin ve kapsayıcı bir hale gelebilmesi için bu tanıma “siyasi ilgi, bilgi ve tutumların” da eklenmesi gerektiğini belirtmektedir(Turan, 1986;69).

Özbubun, “modern devleti geleneksel devletten ayırt eden en büyük özellik halkın siyasete katılmasının genişlemesi olmaktadır(Özbudun, 1975;1). Larner’ e göre ise geleneksel toplum katılımcı olmayan toplumken, modern toplum da katılımcı bir toplum” olmaktadır(Larner, 1958;50-51). Huntington da benzer şekilde “modern devlet ile geleneksel



devlet arasındaki en önemli farkın, halkın siyasete katılması ve onu etkilemesi” olduğunu belirtmektedir(Huntington, 1968;36).

Miser ise, katılımın, katılımcıların elde etmek istediği hedeflere varmalarının bir aracı olduğunu belirterek; katılımcıların toplumsal kaynaklar ve kurumlar üzerindeki ortak denetimi sağlayıp artırdığını söylemektedir. Ayrıca katılımın, bir topluluk içindeki yeniliklerin planlanmasında ve uygulanmasında, mümkün olduğunca çok sayıda ilgili insanın karışmasına ve yenilik üzerinde birliktelik sağlanmasına olumlu etkisini de ifade etmektedir(Miser, 2000;9).

Seçmenin demografik özellikleri (sınıf, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek, gelir gibi) oy verme davranışını etkilemektedir (Kalaycıoğlu, 1993: 252-266).

Kapani ise, siyasal katılımın, toplum üyesi kişilerin yani vatandaşların siyasal sistem karşısındaki durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirten bir kavram olduğunu ifade etmektedir(Kapani, 2008;144). Siyasal katılımın bu tanımı, kavrama geniş bir açıdan yaklaşmakta olup, kişilerin tutum ve değer kavramlarını da siyasal katılma içine katmıştır.

Çam ise, “Merkezi veya yöresel devlet organlarının her düzeyinde politikacıların seçimi ve kamu işlerinin yönetimini ya da siyasi yöneticilerin seçimini etkilemek amacıyla yasal ya da yasal olmayan araçlara başvuruyu benimseyen, örgütlü ya da örgütsüz, sürekli ya da süreksiz, başarı ya da başarısızlıkla son bulan tüm iradi eylemler” (Çam, 1977;308), şeklinde siyasal katılma tanımlamasında bulunmuştur.

Cem Eroğul’da siyasal katılımı kısaca “yönetilenlerin yönetimde söz sahibi olmaları”(Eroğul, 1991;13) şeklinde tanımlamaktadır.

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak siyasal katılımın sahip olduğu temel özellikleri şöyle sıralamak mümkün gözükmektedir:

- Yerel ve ulusal düzeydeki siyasi faaliyetlere katılım,
- Siyasal iktidarı belirleyecek güçlerin seçimler yoluyla belirlenmesi,
- Devletin siyasal kararlarına yönelik siyasal faaliyetlerde (parti faaliyetlerine katılma, propaganda yapma, mitinglere ve gösterilere katılma) bulunma,
- Örgütlü ya da örgütsüz katılım,
- Meşru veya meşru olmayan yollardan siyasal faaliyetlerde bulunma, Otonom ve uyarılmış katılım(Uluç, 2007;36).

## 2. Siyasal Katılım ve Psikolojik Değişkenler

Bireyi siyasal katılım eylemine yönelten sosyo-ekonomik faktörlerin dışında, bireyi etkileyen, siyasal katılma davranışına yönelmesinde etkili olan bir başka etken de psikolojik etkenlerdir. Siyasal katılımı sosyo-ekonomik etkenlerle, psikolojik etkenler birbirinden bağımsız değildirler. İşte bu nedenle siyasal davranışın psikolojik değişkenlerinin de irdelenmesi gereği ortaya çıkmaktadır

Psikolojik etkenler bireyin tavrı ve davranış yönelimleri üzerinde etkili olmaktadır. Özellikle grupla bütünleşme ya da birlikte davranma isteği, kızgınlık duyma, kızgınlığı bastırabilme, siyasal misillemeden korkma, ekonomik misillemeden korkma gibi kişilik özellikleri siyasal katılmayı etkileyebilmektedir(Ergil, 1980;240).

Psikolojik etkiler, ferdin oy verme davranışında bulunmaya karar vermesini ve parti tercihini de etkilemektedir. Genel bir ifade ile sosyal davranışları belirleyen psikolojik faktörlerden biri de bireyin ihtiyaçlarıdır. Davranışın dinamiğini oluşturan ihtiyaçlar bireyde gerginlik yaratarak bireyi harekete geçirmektedir. Tatmin arayışı içinde bulunan birey ihtiyaçlarını giderme davranışlarında bulunmaktadır(Krech ve Crutchfield, 1983;112-120).



Psikolojik değişkenleri daha iyi irdelemek için kendi içinde psikolojik değişkenleri, olumlu psikolojik değişkenler ve olumsuz psikolojik değişkenler diye ikiye ayırmak mümkündür.

## 2.1. Olumlu Psikolojik Değişkenler

Siyasete ilgi duymak, sosyal girişkenlik, siyasal etkinlik vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerin etkisinde siyasete yönelen birey, siyasal kuruluşlarla ilişkiye girerek, dernek ve parti çalışmalarına katılarak çeşitli siyasi konularda bilgi edinmekte, bunun sonucunda ise, çeşitli etkinliklerde bulunmanın bir yurttaşlık hakkı ve görevi olduğuna inanarak siyasal katılımında bulunmaktadır. Ortaya çıkan bu durum ise olumlu katılım etkenlerinden olmaktadır.

### 2.1.1. Siyasete İlgi Duyma ve Siyasal Katılım

Siyasal ilgi, siyasal olayları algılamayı kolaylaştırıcı bir işlev görmektedir. Siyasal ilgi düzeyine göre, bireyin siyasal etkinliği artmakta ve birey daha karmaşık katılma biçimlerine yönelmektedir. Örneğin oy verme davranışı için çok yoğun bir siyasi ilgiye gereksinim duyulmazken, bürokratik yapıyı anlama ve işleyişine müdahale etme düşüncesi, yoğun bir siyasi ilgi gerektirmektedir(Çukurçayır, 2002;57-58).

Demokratik bir yapıda oy vermek fazla siyasal ilgi olmadan da gerçekleştirilebilecek bir siyasal katılma davranışıdır. Birey bir sorunun çözümü için bürokrasiyle nasıl ilişki kurabileceğini ve haberleşeceğini, siyasi sistemin ve onun doğurabileceği ve çözümleyebileceği sorunlarını sürekli olarak araştırmakta bu yönde çabaya sevk etmektedir ki bu bir siyasal katılma eylemi olmaktadır. Neticede siyasal ilgi derinleştikçe de siyasal katılımında o oranda artmaktadır(Kalaycıoğlu, 1983;41-42).

### 2.1.2. Sosyal Girişkenlik ve Siyasal Katılım

Siyasal katılmayı etkilediği düşünülen etkenlik duygusuna benzer bir başka psikolojik faktör de sosyal girişkenliktir.

W. L. Milbrath sosyal girişkenliği “toplumsal hareketlerde bir serbestlik duygusuna ve bu hareketler için gerekli beceriye sahip olmak” şeklinde tanımlamıştır(Milbrath, 1962;75). Bu tanımlama doğrultusunda bakıldığında

Sosyal ilişkileri yüksek kimselerin, içe dönük yapıya sahip bireylere göre siyasal davranışlarında farklılık taşıyacakları aşikârdır. Hatta siyasal katılma seviyesi yüksek kimselerin aynı zamanda diğer alanlarda da yoğun bir katılma göstermeleri muhtemel olmaktadır(Baykal, 1970;102).

Sosyal girişkenlik duygusuna sahip olan bireyler, çevrelerindeki kişilerle ve olaylarla karşılaştıklarında daha girişken davranış sergilemekte, böyle olan bireyler daha fazla örgütlenme yeteneğine sahip bir davranış ortaya koymakta ve diğer insanlarla da iletişim kurmada zorluk çekmemektedirler. Bu durumda böyle bireylerin daha yoğun bir siyasal katılım davranışı gösterebilecekleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

### 2.1.3. Siyasal Etkinlik ve Siyasal Katılım

Siyasal katılmayı açıklamaya yönelik psikolojik değişkenler arasında en önemli olanı siyasal etkenlik duygusudur. Bu duygu bireyin çevresini kontrol edebilme konusunda kendisinin güçlü olduğunun bilincinde olmasından kaynaklanmaktadır. Siyasal etkinlik bireyin içinde yaşadığı siyasal sisteme ve/veya onun parçalarına etki etmek suretiyle sistemi kendi yararına çalıştırabileceği inancı olarak ifade edilmektedir(Kalaycıoğlu, 1983;39). Siyasal davranışı etkilediği saptanan, siyasal katılma seviyesini değiştiren psikolojik değişkenlerden belki de en önemlisi sayılan etkenlik duygusudur. Etkenlik duygusu siyasal



katılmayı arttırdığı gibi siyasal katılmada etkenlik duygusunu artırmaktadır(Çukurçayır, 2002;58).

Siyasal etkenlik siyasal katılmanın yanı sıra siyasal ilgi ve bilgiyi de teşvik eden bir temel dürtü olabilmektedir. Siyasal olayları ve siyasal sistemin işleyişini düzenli olarak izlemenin bireyin bu konularda bilgi birikimini de sağlayacağını düşünerek siyasal etkinliğin hem siyasal ilgi hem de siyasal bilgiyi belirlemede kritik bir rol oynadığı söylenmektedir(Kalaycıoğlu, 1983;40).

Etkinlik duygusu iki gruba ayrılarak siyasal etkinlik ve idari etkinlik duygusu olarak ortaya çıkmaktadır. Kendini siyasal bakımdan etkin gören kimse, kendisinin siyasal sistemin eylemlerini, kararlarını etkileyebileceğine inanır ki bu, siyasal etkinlik duygusudur. İdari etkinlik duygusu ise devlet dairelerinde ve bazı kurumlarda haklarını arayabileceğini düşünenlerin sahip olduğu duygudur(Turan, 1986;87).

Siyasal etkinlik duygusunun zayıf ya da güçlü oluşuna göre siyasal katılmada düşmekte veya artmaktadır(Kapani, 2008;146-147).

Çevrelerini etkileyebildiklerini, denetleyebildiklerini düşünen kimseler, her türlü toplumsal faaliyete daha çok katılma eğilimi göstermektedirler. Etkinlik duygusu, salt siyasal eylemlerle ilgili değildir, kişinin çevresiyle olan tüm ilişkilerinde rol oynamaktadır(Turan, 1986;87).

Siyasal etkinlik duygusunu özetlemek gerekirse, birey siyasal katılıma ilişkin duygu, düşünce ve inançlarıyla siyasal sistemden faydalanmayı ister ve siyasal katılımının biçimini, yönünü, bu isteklerini gerçekleştirecek etkinlik yoğunluğuna göre belirlemektedir. Sonuçta ilgi alanını da bu siyasal eğilimler çerçevesinde belirler ki, bunların sonucunda siyasal etkinlik duygusu ile katılım arasında çift yönlü doğrusal etki olduğu söylenebilmektedir.

#### **2.1.4. Vatandaşlık Duygusu ve Siyasal Katılım**

Siyasal katılımda, bir kriter de vatandaşlık görevi duygusudur. İnsanın etkili olup olmayacağını düşünmeksizin ve siyasal sürece katılmanın bir vatandaşlık görevi olduğuna inanması ve vatandaşlık görevi duygusuyla hareket etmesidir(Baykal, 1970;98-100).

Çukurçayır vatandaşlık duygusunu şöyle tanımlamaktadır: “Yurttaşlık görevi duygusu, bireyin etkili olup olmayacağını düşünmeksizin siyasal sürece katılmasıdır”( Çukurçayır, 2002;59).

Baykal’a göre, vatandaşlık görevi düşüncesi ile siyasal katılma arasında olumlu bir ilişki bulunmakta ve vatandaşlık sorumluluğuna sahip bireyler, siyasal hayatta daha aktif olmaktadır. Etkinlik duygusunda olduğu gibi vatandaşlık görevi duygusunda da yüksek eğitimin ve yüksek sosyo-ekonomik statünün, vatandaşlık duygusunu artırdığı görülmektedir(Baykal, 1970;100).

Bu duygu ideolojik nitelikli bir duygudur ve vatandaşlık görevi duygusuyla ortaya çıkan bir siyasal katılma, ahlakın ve toplumun benimsediği değer ölçülerine göre şekillenmektedir. Birey, siyasal katılımla daha iyi bir sosyal ve siyasal düzen kurulacağına inanıyorsa kendisine maddi bir çıkar sağlamasa bile siyasal kararları etkilemeye çalışmaktadır(Tuncay, 1995;32).

Sonuç olarak vatandaşlık görevi duygusu kişilerin siyasal katılımında hiçbir çıkar ya da menfaat güdülmeden sadece ülke menfaatlerinin öne çıktığı bir katılım olması nedeniyle milli ve manevi bir nitelik arz etmektedir.



## 2.2. Olumsuz Psikolojik Değişkenler

Siyasal katılmayı olumsuz yönden etkileyen psikolojik değişkenlerdir. Bunlar siyasal yabancılaşma, kuralsızlık-kuraldışılık (anomy) ve siyaset dışılıktır (cynicisim). Bu psikolojik değişkenler siyasal sistemden uzaklaştırıcı yönde etkilerinin olduğu bilinmektedir.

### 2.2.1. Siyasal Yabancılaşma ve Siyasal Katılım

Yabancılaşma (alienation), genel anlamda bireyin var olan toplumsal yapılara ilişkin değer, kural, beklenti ve ilişkilerden uzaklaşması, bireysel açıdan ise bu süreçleri bireyin denetleme olanağının yok olduğuna ilişkin kayıp duygusu ve “bireyin siyasallaşmış olan değerleriyle siyasal sistemin ileri sürdüğü değerler arasında bir çelişkinin bulunması ve bu çelişkinin hem bireyin kendisi hem de sistem tarafından bertaraf edilemeyeceği duygusunu taşımasıdır(Ergil ve Alkan, 1980;24).

Siyasal yabancılaşma, “siyasal sistemin birey için bir anlam ifade etmediğini gerçek gereksinimlerine yanıt veremediği ve kendisini gerçekleştirmesini engellediği durumlarda ortaya çıkabilen ve bireyin siyasal sistemden kopması durumu olmaktadır”(Çukurçayır, 2002;71).

Baykal’a göre, yabancılaşma (Alienation) en genel şekliyle bireyin siyasal sistemden kopması olmaktadır. Bireyin siyasal sistemden kopması siyasal olarak kendini uzaklaştırması ve kendisini gerçekleştirmesini engeller duruma düşmesi halinde ortaya çıkan bir durumdur. Böyle bir durum bireyin kontrolü dışında kendiliğinden oluşabildiği gibi, bilinçli bir karar ile de gerçekleşebilmektedir. Siyasal sistemin kendi içindeki gelişmelerin bireyi aşması, bireyin sistemle arasında ilişki kurmasını engelleyen bir yapı değişikliği geçirmesi de yabancılaşmaya neden olabilmektedir(Baykal, 1970;102-104).

Yabancılaşmanın bir başka boyutu da yeni teknolojik ve toplumsal gelişmelerin toplumlarda siyasal yabancılaşmaya sebep olduğu yönündedir. Mills’in bu husustaki görüşü yeni teknolojik ve toplumsal gelişmelerin yabancılaşmaya yol açtığı yönündedir. Ona göre teknolojik ve toplumsal gelişmelerin yanında orta sınıfların ciddi sosyal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmaları da onları siyasal ilgisizliğe ve sisteme karşı yabancılaşmaya neden olmaktadır(Önen, 1994;54).

### 2.2.2. Siyaset Dışılık ve Siyasal Katılım

Olumsuz psikolojik değişkenlerden bir diğeri de siyaset dışılıktır. Bu siyasal hayata karşı takınılan olumsuz bir tavrıdır. Bu tavrın ayırıcı unsurları itimsizlik, şüphecilik ve düşmanlıktır. Sinik kişiyi diğerlerinden ayıran önemli özelliği siyasal sistemden kopması değil, siyasal sisteme karşı hastalık derecesinde kökten olumsuz bir tavır takınmasıdır. Sinik bir kimsenin, hiçbir siyasal sisteme olumlu bir yönelimi yoktur(Baykal, 1970;103).

Siyaset dışılığın kaynağı ise doğrudan bireydir. Sinik bireyin kişilik yapısının ve dış dünyaya genel yöneliminin bir sonucudur. Buna karşılık siyaset dışılığın hedefi siyasal sistemdir. Birey siyasal sistem hakkında çekingen, siniktir. Siyaset dışılığı, siyasal katılmayı engelleyici unsurlar olarak görülmekte, bu durum sadece aktif bir şekilde siyasal katılma için söz konusu değildir, oy verme gibi basit bir davranış açısından bakıldığı zaman da bu olumsuz sebeplerin siyasal katılmayı güçleştirdiği görülmektedir(Baykal, 1970;105).

Bu siyaset dışılıkla, belirli bir sisteme karşı muhalefet etme karıştırılmamalıdır. Çünkü soyutlanmış kimsenin hiçbir siyasal sisteme olumlu bir yönelimi yoktur(Çukurçayır, 2002;60).



### 2.2.3. Kuralsızlık-Kural dışılık ve Siyasal Katılım

Olumsuz psikolojik değişkenlerden bir diğeri de Anomi'dir. İlk defa Durkheim tarafından anomie şeklinde kullanılmıştır. Toplumsal yapısında önemli değişikliklerin olması, bireyle toplum arasındaki bütünleşmeyi olumsuz yönde etkilemesi sonucu ortaya çıkan kriz durumudur. Anomi kavramı olarak bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliği, karışıklığı olarak ifade edilmektedir. Birey için olaylar üzerinde etkili olma ümidi tamamen kaybedilmiştir. Güçsüzlük ve normsuzluk bir arada bulunmaktadır(Baykal,1970;103).

Anomi'nin kaynağı da çoğunlukla sistemdir. Durkheim, toplumdaki iktisadi kriz ve hızlı toplumsal refah artışı gibi yapısal değişmeye yol açan olayların anomi'nin yol açacağını söylemiştir. Hatta toplumda meydana gelen olağan üstü değişimlere uyum gösteremeyen bireyler arasında intiharların yükselişini de bu değişime bağlamaktadır. Merton'da anomi'nin kaynağını toplumsal yapı olarak göstermektedir. Daha da özelinde bu kaynak, toplumda bireyler için konulmuş, ulaşılması gereken hedefler ile bunlara ulaşmak için sağlanan imkânların uyumsuzluğudur. Yabancılaşmadan farklı olarak anomi'nin hedefi bireyin kendisidir. Birey kendisini güçsüz, normsuz ve tecrit olmuş hisseder. Bireylerin bu kesimde siyasal katılımda bulunması olasılığı daha düşük olmaktadır. Bu bireyler bu umutsuz ve güçsüzlüğün verdiği hislerle siyasal yaşama katılma konusunda ne aktif ne de pasif olarak bir katılımları mümkün gözükmemektedir(Baykal,1970;104).

Ergil'e göre, anomi "bireyin düzenden yabancılaşması yerine düzenin bireye yabancılaşması olmaktadır". Ona göre bireye, davranış ve başkalarıyla olan ilişkilerinde bir referans çerçevesi sağlayan değer ve kuralların kuvvetini ve anlamını yitirmesi anomi yani "kuralsızlık" durumunun göstergesi olmaktadır(Yeşilorman, 2002;93).

### 3. Araştırma Evreni (Nüfus) ve Örneklemi

Alan araştırması 1-30 Eylül 2012 tarihleri arasında katılımcılarla yüz yüze anket uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Karaman İli nüfusu 231.872, nüfus/seçmen oranı %58.55, 2007 Genel seçimlerinde 3 Milletvekili Meclise girmiştir. 2007 Genel Seçimlerinde toplam seçmen sayısı 142.401, katılım oranı ise %89.68 oranında olmuştur.

#### 3.1.Uygulama ve Veri Toplama Aracı:

Siyasal katılıma seçmenlerin olumlu psikolojik değişkenlerden siyasete ilgi duymak, sosyal girişkenlik, siyasal etkinlik vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerin ve olumsuz psikolojik değişkenlerden siyasal yabancılaşma, kuralsızlık-kuraldışılık (anomi) ve siyaset dışılıktır (cynicisim) gibi faktörlere sahip seçmenlerin hangi siyasal katılım davranışına yöneldiklerini ortaya koymak amacıyla Karaman İli merkez mahallelerinde alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminde rastlantısal örneklem metodu kullanılmıştır. Karaman İli merkez seçmenlerine yüz yüze anket uygulaması yapılmış ve ön inceleme sonucunda 300 anket analiz için uygun görülmüştür. Anket soruları 5'li likert ölçeği tipi ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyacak sorulardan meydana gelmektedir. 5'li likert ölçeğinde Hiç katılmıyorum (1), Katılmıyorum(2), Fikrim yok(3), Katılıyorum(4), Kesinlikle katılıyorum(5) Aralıklarında cevaplar alınmıştır.



### 3.2. Veri Analizi:

Verilerin analizinde sırasıyla; ankete katılanların demografik özellikleriyle, frekans dağılımları gibi betimleyici istatistik teknikleri esas alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğimizin güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha değeri 0.826 olarak bulunmuştur. Siyasal katılıma seçmenlerin olumlu psikolojik değişkenler ve olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek ortaya koyduğu siyasal katılım davranışlarını ölçmek amacıyla frekans analizi, t-Testi (Independent Samples T-Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) aracılığıyla test edilmiştir. Çoklu karşılaştırmada Multi Comparisons testi uygulaması esas alınmıştır.

### 3.3. Amaç ve Önem:

Siyasal sistemin bir parçası olan siyasal katılım demokrasinin olmazsa olamazı durumundadır. Burada en etkili aktörler seçmenlerdir. Seçmenlerin siyasal sisteme etkileri oy verme davranışına etki eden birçok faktör bulunmaktadır. İşte seçmenleri etkileyen sosyo demografik faktörlerin yanında psikolojik faktörlerde vardır. Bu faktörler bireyin içinde bulunduğu psikolojik duruma göre ya siyasal sistemin içinde olmaktadır ya da kendilerini soyutlayarak bu sisteme tepki koymaktadırlar. Bu çalışmanın amacı seçmenlerin hangi psikolojik değişkenlere bağlı olarak hangi katılımı gösterdiklerini ortaya koyma amaçlamakta ve cinsiyet, yaş eğitim ve gelir gibi demografik değişkenlerle karşılaştırılarak ortaya koymaya çalışmıştır.

### 3.4. Araştırmanın Hipotezleri

- H1. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin cinsiyete göre farklılık oluşturmaktadır.
- H2. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin yaş gruplarına göre farklılık oluşturmaktadır.
- H3. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin eğitim düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır.
- H4. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin gelir düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır.
- H5. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin cinsiyete göre farklılık oluşturmaktadır.
- H6. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin yaş gruplarına göre farklılık oluşturmaktadır.
- H7. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin eğitim düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır.
- H8. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin gelir düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır.





#### 4. Araştırmanın Bulguları

##### 4.1. Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri:

Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine ilişkin dağılıma bakıldığında % 60,7'nin erkek, %39,3'nün kadın olduğu görülmektedir

Araştırmaya katılanların yaşlarına göre dağılıma bakıldığında % 41,0'nin 31-45 yaşları arasında oldukları görülürken, %34,7'nin 18-30, % 17,7'sinin 46-60 yaşları arasında, % 6,7'ninde 61 ve üstü yaşlarda olduğu ortaya çıkmaktadır

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına ilişkin bilgilere bakıldığında ise, % 18,3'ü ilköğretim, %26,0'sı lise, %27,7'si üniversite, %16,7'si ortaokul, % 8,7'si lisansüstü %2,7'nin ise eğitimsiz bireylerden oluştuğu görülmektedir

Araştırmaya katılanların aylık gelirlerine ilişkin bilgilere bakıldığında ise, Araştırmaya katılanların % 29,7'nin 651- 1000 TL arası gelire sahip oldukları görülürken, % 12,7'nin 650 TL ve altı, % 18,0'nin 1001-1500 TL arası, % 13,7'sinin 1501-2000 TL arası, %9,3'ü 3001TL ve üstü gelire sahip iken, % 8,3'ü 2001-2500 TL arası gelire sahip olanlar ve 2501-3000TL arası olduğu, görülmektedir. Bu verilere göre araştırmaya katılanların % 60,4'nün 1000TL ve altı gelire sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin, “bir seçmen olarak yarın seçim olsa kendinizi siyasete karşı hangi tutum içinde olduklarını sorduğumuzda; seçmenlerin % 34,3'nün sadece oy vereceği ve vatandaşlık görevini yerine getireceğini ifade ederken, %13,0'nün siyasetle ilgilenemeyeceklerini söylerken; %12,3'nün siyasetle ilgilenmem şeklinde düşüncelerini belirtirken, %11,3'ü siyasilerin mevcut yönetimlerini ve tutumlarını yeterli görmediklerini ifade etmekte, %7,3'ü siyasete ve siyasilere güvenmiyorum şeklinde görüş belirtirken, %4,7'si siyasilere ve siyasi partilere kızgınlığını ifade ederken; %4,7'si siyasette etkin olacaklarını söylemekte; %3,0'ü siyasi konularda kararsız olduklarını ifade ederken ve %3,0'ü diğer nedenler şeklinde cevap vererek tutumlarını ortaya koymaktadırlar. %2,7'si siyasi konularda girişken davranacaklarını belirtmektedir. %2,7'si siyasete karşı kendilerini yabancılaşmış olarak görmekte; %1,0 siyasete ve siyasilere karşı kendimi güçsüz ve umutsuz hissetmekte olduğunu ortaya koymaktadırlar.

Araştırmaya katılan seçmenlerin, siyasal olarak kendinizi nasıl nitelendirdiklerine baktığımızda %22,7 Muhafazakar, %39,0'u Milliyetçi, %11'i Sosyal Demokrat, %11'i diğer cevabını verirken; %6,7'si Sosyalist, %5,3'ü Ulusalcı, %4,3'ü de Liberal olarak nitelenebilir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin, bir seçmen olarak oy verme kararınız ne zaman şekillenir? sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda; % 44,7 oy vereceğim parti seçim olmasa da önceden bellidir şeklinde görüş belirtmekte; % 22,7 adaylar belirlendikten sonra karar veririm, %13,3 son anda sandık başında karar veririm, %11,0 seçim kampanyalarını takip ettikten sonra karar veririm, %8,3 ailem ve arkadaşlarımla konuşup tartıştıktan sonra karar veririm şeklinde görüş belirtmektedir. Bu bağlamda Karaman ili seçmeninin çoğunluğunun kararlı bir sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan seçmenlerin, siyasal kampanya ve konulara ilgi düzeyine baktığımızda %36,0'sı sadece oy verdiğini ifade ederken; %36,0'sı hem oy verip, hem de televizyonda izlediği siyasi konuları arkadaşlarıyla konuşup tartıştıktan sonra oy verdiğini ifade etmekte, %15,3'ü hiç siyasetle ilgilenmemekte, %6,0'sı aktif düzeyde siyasete katılmakta (miting, parti üyeliği), %4,3'ü üst düzeyde siyasete katılmakta, %2,3 en üst düzeyde siyasete katılmaktadır. Bu bağlamda seçmenlerin %72'nin hem oy verip vatandaşlık görevini yerine getirirken, hem de kitle iletişim araçlarından siyasi kampanyaları takip ederek siyasi konulardan haberdar olup tercihlerini oluşturmaktadırlar denilebilir.



Araştırmaya katılan seçmenlerin seçmen olarak mensubu olduğu partiye, parti bağlılığının hangi düzeyde olduğuna bakıldığında; %27,7'si parti bağlılığının yüksek ve %12,3'nün çok yüksek olduğu görülürken; %23,0'nün kararsız seçmen olduğu, %21,7'nin parti bağlılığının düşük olduğu görülürken, %15,3'nün parti bağlılığının çok düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Karaman İli seçmeninin %40'nun farklı düzeylerde olmak kaydıyla mensubu olduğu partiye bağlılığının yüksek olduğu görülürken, %37'sinin farklı düzeylerde olmak kaydıyla parti bağlılığının düşük olduğu görülürken, %23'nün kararsız seçmen olduğu görülmektedir.

#### 4.2.Siyasal İlgi, Siyasal Girişkenlik, Siyasal Etkinlik ve Vatandaşlık Duyguları Gibi Olumlu Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etki Düzeyi

Araştırmaya katılanların siyasal katılımına etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin ne düzeyde etkili olup olmadığına ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 1'de görülmektedir.

**Tablo 1. Seçmenlerin siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etkisi ile cinsiyet arasındaki ilişki düzeyi T testi**

	Kadın (n=118)		Erkek (n=182)		Bağımlı İki Grup t Testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	T	p
Seçimlerde oy vermemde	3,35	1,34	3,35	1,21	,009	,993
Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarımda	2,94	1,27	2,93	1,27	,044	,965
Siyasi parti çalışmalarına katılmamda	2,73	1,22	2,70	1,25	,211	,833
Siyasi mitinglere katılmamda	2,64	1,27	2,81	1,30	-1,074	,284
Siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplamamda	2,65	1,28	2,66	1,27	-,082	,935
Bir siyasi partiye üye olmamda	2,69	1,26	2,85	1,22	-1,070	,286
Siyasi kampanyalarda gönüllü çalışmamda	2,74	1,28	2,75	1,23	-,067	,946
Bağışta bulunmamda	2,81	1,23	2,71	1,22	,686	,493
Rozet taşımamda	2,69	1,30	2,75	1,23	-,351	,726
Parti için siyasi lider ve bürokratlarla görüşmemde	2,83	1,34	2,82	1,17	,081	,936
Oy vereceğim partiyi daha çok desteklememde	3,32	1,37	3,27	1,17	,319	,750
Karar vermemde	3,26	1,26	3,27	1,15	-,085	,932
Aktif olarak siyasete katılmamda	3,00	1,36	2,97	1,26	,215	,830

H1. Siyasal katılım etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin cinsiyete göre farklılık oluşturmaktadır. Tablo 1'de görüldüğü üzere siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duygusu gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile cinsiyet ilişkisine baktığımızda; cinsiyete göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşmamakta ve hipotezimizi desteklememektedir.

#### 4.3.Yaşa Göre Seçmenlerin siyasal katılımına etki eden siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi

Katılımcıların yaş gruplarına göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında Tablo 2'de görülmektedir.

**Tablo 2. Yaşa Göre Seçmenlerin siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerinin siyasal katılımına etki düzeyi**



	Yaş Grubu								Anova Testi	
	18-30 (n=104)		31-45 (n=123)		46-60(n=53)		61 ve üzeri (n=20)			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
Seçimlerde oy vermemde	3,18	1,22	3,42	1,17	3,24	1,48	4,00	1,26	2,669	0,048*
Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarımnda	2,66	1,27	3,00	1,24	3,13	1,18	3,45	1,43	3,291	0,021*
Siyasi parti çalışmalarına katılmamda	2,53	1,21	2,71	1,24	3,11	1,23	2,60	1,27	2,706	0,046*
Siyasi mitinglere katılmamda	2,52	1,28	2,80	1,28	3,07	1,28	2,65	1,31	2,380	0,070
Siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplamamda	2,56	1,28	2,66	1,26	2,89	1,34	2,60	1,14	0,800	0,495
Bir siyasi partiye üye olmamda	2,72	1,25	2,74	1,23	3,06	1,28	2,75	1,16	,997	0,394
Siyasi kampanyalarda gönüllü çalışmamda	2,59	1,22	2,72	1,22	3,00	1,30	3,00	1,38	1,598	0,190
Bağışta bulunmamda	2,76	1,19	2,72	1,28	2,98	1,18	2,30	1,13	1,561	0,199
Rozet taşımamda	2,63	1,33	2,76	1,22	2,98	1,26	2,35	1,04	1,535	0,205
Parti için siyasi lider ve bürokratlarla görüşmemde	2,72	1,25	2,78	1,24	3,09	1,23	2,90	1,12	1,161	0,325
Oy vereceğim partiyi daha çok desteklememde	3,11	1,23	3,31	1,22	3,48	1,32	3,65	1,31	1,611	0,187
Karar vermemde	3,07	1,23	3,22	1,13	3,68	1,20	3,55	1,14	3,599	0,014*
Aktif olarak siyasete katılmamda	2,87	1,33	2,88	1,23	3,34	1,28	3,20	1,47	2,053	0,107

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların yaş gruplarına göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir; 61 yaş ve üzeri yaşa sahip seçmenlerin “seçimlerde oy verme” davranışına etki ettiği görülmekte (A.O=4.00), 61 yaş ve üzeri yaşa sahip seçmenleri ise "Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarında” etkili olduğu görülmektedir (A.O=3.45). 46-60 yaşa sahip seçmenlerin ise “Siyasi parti çalışmalarına katılmalarında” (A.O=3.11) etkili olduğu görülmekte ve aynı yaş grubundaki seçmenlerin “karar vermelerinde”(A.O=3.68) etkili olduğu görülmektedir. Seçmenlerin siyasal ilgi, etkinlik, girişkenlik ve vatandaşlık duygularının en fazla karar vermelerinde etkili olduğu (A.O=3.68, p=0.014) görülmektedir. Seçmenler bu olumlu psikolojik faktörlerden etkilenecek oy verecekleri partiyi seçme ve oy verme kararını almaktadırlar diyebiliriz. Yaş gruplarına göre hangi yaş grupları arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 18-30 yaş grubu ile 46-60 yaş grubu arasında siyasi parti çalışmalarına katılmaları (p=0.049) arasında anlamlı farklılık oluşmaktadır. 18-30 yaş grubu ile 46-60 yaş grubu arasında karar vermeleri (p=0.049) arasında anlamlı farklılık oluşmaktadır. *H2. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin yaş gruplarına göre farklılık oluşturmaktadır.* Şeklinde ortaya konan H2 hipotezini destekler nitelikte olup, bu bağlamda genç ve orta yaş seçmenlerin aktif siyasete katılmalarında yaşın daha çok ön plana çıktığı ve siyaseti aktif bir şekilde takip ettiklerini ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan ise genç ve orta yaşlı seçmenlerin mensubu olduğu partiler konusunda kararsız oldukları dönemde siyasal ilgilerinin, etkinliklerinin, girişkenliğinin ve vatandaşlık duygularını etkisinde karar vermelerini etkilediğini söyleyebiliriz.

#### 4.4.Eğitim Düzeyine Göre Seçmenlerin siyasal katılımına etki eden siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi



Katılımcıların eğitim düzeylerine göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında Tablo 3'te görülmektedir.

**Tablo 3. Eğitim Düzeyine Göre Seçmenlerin siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerinin siyasal katılımına etki düzeyi**

	Eğitim durumu												ANOVA TESTİ	
	Eğitimsiz (n=8)		İlkokul (n=55)		Ortaokul (n=50)		Lise (n=78)		Üniversite (n=83)		Lisansüstü (n=26)		F	P
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Seçimlerde oy vermemde	3,00	1,85	3,35	1,24	3,18	1,22	3,31	1,32	3,49	1,19	3,42	1,30	0,549	0,739
Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarında	3,25	1,39	3,04	1,13	2,90	1,28	3,17	1,36	2,89	1,22	2,15	1,12	2,764	0,019*
Siyasi parti çalışmalarına katılmamda	2,37	0,92	2,85	1,21	2,50	1,26	2,87	1,27	2,78	1,25	2,19	1,09	1,807	0,111
Siyasi mitinglere katılmamda	2,50	1,07	3,05	1,25	2,58	1,28	2,78	1,27	2,71	1,30	2,46	1,42	1,133	0,343
Siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplamamda	3,12	0,64	2,89	1,34	2,72	1,28	2,60	1,18	2,48	1,27	2,65	1,49	0,956	0,445
Bir siyasi partiye üye olmamda	2,75	0,46	2,84	1,23	2,76	1,10	2,91	1,26	2,83	1,31	2,27	1,34	1,107	0,357
Siyasi kampanyalarda gönüllü çalışmamda	2,75	0,89	2,84	1,20	2,72	1,30	2,78	1,26	2,76	1,24	2,42	1,36	0,421	0,834
Bağışta bulunmamda	2,87	0,83	2,77	1,18	2,98	1,30	2,76	1,22	2,71	1,21	2,38	1,30	0,850	0,515
Rozet taşımamda	3,25	1,16	2,80	1,27	2,72	1,26	2,79	1,18	2,65	1,26	2,46	1,50	0,648	0,663
Parti için siyasal lider ve bürokratlarla görüşmemde	3,00	1,07	2,89	1,29	2,68	1,24	2,91	1,16	2,94	1,25	2,27	1,28	1,479	0,197
Oy vereceğim partiyi daha çok desteklememde	3,50	1,19	3,25	1,28	3,42	1,31	3,23	1,22	3,46	1,18	2,73	1,34	1,541	0,177
Karar vermemde	3,75	0,70	3,49	1,16	2,92	1,14	3,10	1,34	3,47	1,07	3,19	1,20	2,335	0,042*
Aktif olarak siyasete katılmamda	3,12	1,36	2,93	1,36	3,14	1,14	3,01	1,32	2,96	1,29	2,69	1,43	0,454	0,810

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin seçmenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir; eğitimsiz olan seçmen grubunun “Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarını” etkilediği görülmektedir (A.O=3.25). Eğitimsiz grubun “ karar vermelerinde”(A.O=3.75) etkili olduğu görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre hangi yaş grupları arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda lise eğitimliler ile lisansüstü eğitime sahip seçmenler arasında “Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabaları” (A.O=3.25, p=0.028) anlamlı farklılık oluşmaktadır. H3. Siyasal katılım etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin eğitim düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır. şeklinde ortaya konan hipotezi desteklemektedir. Bu bağlamda eğitim düzeyinin artması, siyasal bilgilendirme ve siyasi



konuları çözümlene, siyasal bilinç kazanmalarında etkili olan eğitim faktörünün diğer seçmenleri ikana amaçlı kullanabilmektedir diyebiliriz.

#### 4.5. Gelir Düzeyine Göre Seçmenlerin siyasal katılımına etki eden siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi

Katılımcıların gelir düzeylerine göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında Tablo 4’te görülmektedir.

**Tablo 4. Gelir Düzeyine Göre Seçmenlerin siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerinin siyasal katılımına etki düzeyi**

	Gelir Düzeyi (TL)														Anova testi	
	650TL altı (n=38)		651-1000TL (n=89)		1001-1500TL (n=54)		1501-2000TL (n=41)		2001-2500TL (n=25)		2501-3000TL (n=25)		3001TL ve üstü (n=28)		F	p
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Seçimlerde oy vermemde	2,92	1,58	3,37	1,14	3,41	1,17	3,36	1,22	3,84	0,85	3,36	1,44	3,25	1,46	1,419	0,207
Diğer insanları bir partiye oy verme yönünde ikna etme çabalarımnda	2,76	1,36	3,09	1,17	2,89	1,18	3,00	1,30	3,12	1,33	3,04	1,43	2,43	1,32	1,232	0,290
Siyasi parti çalışmalarına katılmamda	2,50	1,33	2,77	1,09	2,78	1,22	2,61	1,30	3,00	1,15	3,20	1,35	2,11	1,29	2,337	0,032*
Siyasi mitinglere katılmamda	2,63	1,46	2,88	1,16	2,67	1,13	2,58	1,32	2,92	1,15	3,04	1,51	2,43	1,57	0,915	0,484
Siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplamamda	2,58	1,33	2,81	1,21	2,74	1,18	2,41	1,24	2,96	1,10	2,92	1,55	2,00	1,28	2,238	0,040*
Bir siyasi partiye üye olmamda	2,84	1,28	2,88	1,10	2,80	1,20	2,76	1,28	3,12	1,13	3,08	1,52	1,93	1,18	2,977	0,008*
Siyasi kampanyalarda gönüllü çalışmamda	2,63	1,28	2,83	1,13	2,74	1,25	2,66	1,26	3,00	1,15	3,12	1,45	2,18	1,33	1,693	0,122
Bağışta bulunmamda	2,63	1,28	2,88	1,10	2,80	1,15	2,54	1,14	2,92	1,22	3,04	1,46	2,36	1,50	1,239	0,286
Rozet taşımamda	2,55	1,33	2,97	1,11	2,74	1,22	2,44	1,26	2,88	1,09	2,88	1,50	2,32	1,47	1,646	0,134
Parti için siyasi lider ve bürokratlarla görüşmemde	2,79	1,36	2,82	1,12	2,89	1,19	2,95	1,28	3,04	0,98	3,04	1,46	2,18	1,33	1,647	0,134
Oy vereceğim partiyi daha çok desteklememde	2,97	1,32	3,36	1,22	3,31	1,21	3,61	1,12	3,80	0,96	3,28	1,51	2,57	1,23	3,259	0,004*
Karar vermemde	2,97	1,46	3,40	1,09	3,11	1,21	3,41	1,16	3,56	0,87	3,44	1,29	2,93	1,21	1,564	0,157
Aktif olarak siyasete katılmamda	2,71	1,37	3,16	1,19	3,02	1,25	2,90	1,37	3,28	1,21	3,28	1,37	2,28	1,30	2,430	0,026*

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre siyasal ilgi, siyasal girişkenlik, siyasal etkinlik ve vatandaşlık duyguları gibi olumlu psikolojik değişkenlerin seçmenlerin siyasal katılımına etki düzeyi ile ilgili verilere bakıldığında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir; 2501-3000TL gelire sahip seçmenlerin “Siyasi parti çalışmalarına



katılmalarını” (A.O=3.20) etkilediği görülmektedir. 2001-2500TL gelire sahip olan seçmenlerin “Siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplama” (A.O=2.96) davranışını etkilediği görülmektedir. 2001-2500TL gelire sahip olan seçmenlerin “Bir siyasi partiye üye olmaları” (A.O=2.96) davranışına yönelttiği görülmektedir. 2001-2500TL gelire sahip olan seçmenlerin “Oy vereceğim partiyi daha çok desteklemede” (A.O=3.80) davranışına yönelttiği görülmektedir. Gelir düzeylerine göre hangi gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 651-1000TL ile 3001TL ve üzeri gelire sahip seçmenler arasında “Bir siyasi partiye üye olmaları” (A.O=2.96, p=0.047) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

2001-2500TL ile 3001TL ve üzeri gelire sahip seçmenler arasında “Oy vereceğim partiyi daha çok desteklemede” (A.O=3.80, p=0.042) anlamlı farklılık oluşmaktadır.

H4. Siyasal katılıma etki eden olumlu psikolojik değişkenlerin gelir düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır. Şeklinde ortaya konulan hipotezi desteklemektedir. Bu bağlamda gelir düzeyi yükseldikçe Karaman İli seçmenleri; siyasal katılım davranışlarından bir siyasi partinin çalışmalarına katılmalarında, siyasi amaç taşıyan bir organizasyon için para toplamada, bir siyasi partiye üye olmalarında, Oy vereceği partiyi daha çok destekleme ve aktif olarak siyasete katılmalarında gelir düzeyinin etkisi olduğunu, farklı düzeylerde olmak kaydıyla daha fazla katılım göstermektedir diyebiliriz.

## 5. Siyasal Yabancılaşma, Siyaset dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etki Düzeyi

6.

Araştırmaya katılanların siyasal katılımına etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin ne düzeyde etkili olup olmadığına ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 5’te görülmektedir.

**Tablo 5. Siyasal Yabancılaşma, Siyaset Dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etki Düzeyi ile Cinsiyet Arasındaki İlişki Düzeyi T testi**

	Kadın (n=118)		Erkek (n=182)		Bağımlı İki Grup t Testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	T	p
Oy vereceğim partiden vazgeçmemde	3,04	1,42	2,68	1,27	2,294	,022*
Partiler konusunda kararsızlığa düşmemde	3,09	1,36	2,88	1,21	1,422	0,156
Siyasi konulardan uzaklaşmamda	3,00	1,12	2,99	1,12	,147	0,883
Desteklediğim partiye kızgınlık duymamda	3,14	1,18	3,02	1,18	,912	0,363
Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamamda etkilidir	2,84	1,22	2,96	1,13	-,888	0,375
Desteklediğim partiye karşı kendimi güçsüz ve mutsuz hissetmemde	3,04	1,25	2,98	1,16	,455	0,649
Siyasete karşı olumsuz tavır almamda	3,03	1,21	3,04	1,24	-,031	0,975
Siyasetten kopmamda	3,01	1,20	3,02	1,19	,003	0,997
Beklentilerimin gerçekleşmeyeceğine inancına düşmemde	3,18	1,28	3,06	1,21	,823	0,411
Oy vermektен vazgeçmemde	3,29	1,38	2,97	1,36	1,982	0,048*

Araştırmaya katılanların Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmekte; kadın seçmenlerin (A.O=3.04) erkek seçmenlere göre “oy verecekleri partiden vazgeçmelerinde” etkili olduğu görülmektedir. Kadın seçmenlerin (A.O=3.29), erkek seçmenlere göre “oy vermektен vazgeçmelerinde” daha etkili olduğunu



söyleyebiliriz. *H5. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin cinsiyete göre farklılık oluşturmaktadır.* Şeklinde ortaya konan hipotezi desteklemektedir.

Bu bağlamda kadın seçmenlerin erkek seçmenlere göre; Oy vereceği partiden vazgeçmelerinde ve oy vermekten vazgeçme gibi siyasal katılım davranışlarında kadın seçmenlerin siyasete karşı tavırlarının olumsuz olduğunu söylemek mümkündür.

### 6.1.Siyasal Yabancılaşma, Siyaset dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etkisi ile Yaş Arasındaki İlişki

Katılımcıların yaş gruplarına göre siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdiklerine ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 6’da görülmektedir.

**Tablo 6. Siyasal Yabancılaşma, Siyaset Dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etkisi ile Yaş Arasındaki İlişki Düzeyi**

	Yaş Grubu								Anova Testi	
	18-30 (n=104)		31-45 (n=123)		46-60 (n=53)		61 ve üzeri (n=20)			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
Oy vereceğim partiden vazgeçmemde	2,69	1,24	2,83	1,35	2,87	1,43	3,35	1,53	1,385	0,247
Partiler konusunda kararsızlığa düşmemde	2,73	1,18	3,07	1,27	3,04	1,39	3,30	1,38	2,000	0,114
Siyasi konulardan uzaklaşmamda	2,91	1,07	3,03	1,12	2,96	1,27	3,30	0,92	,737	0,531
Desteklediğim partiye kızgınlık duymamda	2,83	1,08	3,24	1,19	3,13	1,30	3,05	1,19	2,433	0,065
Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamamda etkilidir	2,72	1,15	3,06	1,14	2,98	1,29	2,85	0,99	1,648	0,178
Desteklediğim partiye karşı kendimi güçsüz ve mutsuz hissetmemde	2,90	1,19	3,11	1,17	3,00	1,32	2,85	1,04	,699	0,554
Siyasete karşı olumsuz tavır almamda	2,75	1,22	3,26	1,21	2,94	1,23	3,40	1,10	4,056	0,008*
Siyasetten kopmamda	2,80	1,09	3,12	1,21	3,11	1,30	3,25	1,25	1,864	0,136
Beklentilerimin gerçekleşmeyeceğine inancına düşmemde	2,95	1,19	3,19	1,27	3,13	1,32	3,45	1,05	1,235	0,297
Oy vermekten vazgeçmemde	2,90	1,33	3,13	1,35	3,21	1,48	3,55	1,39	1,548	0,202

Araştırmaya katılanların Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile yaş grupları arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmekte; 61 yaş ve üzeri seçmenlerin “siyasete karşı olumsuz tavır almalarında” (A.O=3.40) etkili olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre hangi gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 18-30 yaş ile 31-45 yaş grupları arasında (A.O=3.40, p=0.020) istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşmaktadır. *H6. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin yaş gruplarına göre farklılık oluşturmaktadır.* Şeklinde ortaya konan hipotezi desteklemektedir. Bu bağlamda ileri yaşa sahip olan Karaman seçmenlerinin siyasal katılım davranışı; partiye karşı tavır olarak, olumsuz bir tavır ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

### 6.2.Siyasal Yabancılaşma, Siyaset dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etkisi ile Eğitim Arasındaki İlişki



Katılımcıların eğitim düzeylerine göre siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdiklerine ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 7’de görülmektedir.

**Tablo 7. Siyasal Yabancılaşma, Siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerin Siyasal katılıma etkisi ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki düzeyi**

	Eğitim durumu												ANOVA TESTİ	
	Eğitimsiz (n=8)		İlkokul (n=55)		Ortaokul (n=50)		Lise (n=78)		Üniversite (n=83)		Lisansüstü (n=26)		F	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss.	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss.		
Oy vereceğim partiden vazgeçmemde	3,00	1,85	3,20	1,22	3,00	1,29	2,50	1,40	2,87	1,30	2,46	1,27	2,430	0,035*
Partiler konusunda kararsızlığa düşmemde	3,63	1,50	3,24	1,22	3,00	1,21	2,70	1,29	2,94	1,31	2,96	1,21	1,603	0,159
Siyasi konulardan uzaklaşmada	3,12	0,64	3,15	1,08	3,16	1,04	2,72	1,14	3,10	1,16	2,85	1,19	1,637	0,150
Desteklediğim partiye kızgınlık duymamda	3,50	0,75	3,67	1,11	2,98	1,19	2,63	1,12	3,17	1,11	2,81	1,30	6,157	0,000*
Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamamda etkilidir	3,25	1,16	3,34	1,06	2,92	1,07	2,71	1,25	2,81	1,20	2,85	1,05	2,341	0,042*
Desteklediğim partiye karşı kendimi güçsüz ve mutsuz hissetmemde	3,12	0,83	3,15	1,27	3,18	1,14	2,85	1,27	3,04	1,13	2,69	1,19	1,026	0,403
Siyasete karşı olumsuz tavır almamda	2,88	1,36	3,44	1,08	3,12	1,15	2,77	1,32	3,00	1,22	3,00	1,23	2,034	0,074
Siyasetten kopmamda	3,25	0,70	3,27	1,16	3,12	1,19	2,82	1,24	2,94	1,18	3,04	1,25	1,134	0,342
Beklentilerimin gerçekleşmeyeceğine inancına düşmemde	3,87	1,12	3,44	1,03	3,10	1,09	2,96	1,35	2,95	1,27	3,19	1,33	1,924	0,090
Oy vermektan vazgeçmemde	4,13	1,13	3,45	1,27	3,38	1,28	3,00	1,48	2,75	1,32	2,84	1,38	3,517	0,004*

Araştırmaya katılanların Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile eğitim düzeyleri ile arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmekte; ilkökul eğitilmişlerin (A.O=3.20) “Oy vereceğim partiden vazgeçmelerinde” etkili olurken; ilkökul eğitilmişlerin (A.O=3.67), “Desteklediğim partiye kızgınlık duymalarında”, “Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefinin belirsizliğini yaşamalarında etkili” olduğunu (A.O=3.34) söyleyebiliriz. Eğitimsiz olan seçmenlerin ise (A.O=4.13) “Oy vermektan vazgeçmelerinde” etkili olduğu görülmektedir. Eğitim gruplarına göre hangi gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda ilkökul eğitilmişlerle lise eğitilmişler arasında (A.O=3.67,p=0.000) istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşmaktadır. H7. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin eğitim düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır. Şeklinde ortaya konan hipotezi desteklemektedir Bu bağlamda eğitim seviyesi düşük olan seçmenlerin daha fazla olumsuz psikolojik davranışlarla yaklaştıkları ve bu doğrultuda siyasal katılım sergilediklerini söylemek mümkündür.

### 6.3.Siyasal Yabancılaşma, Siyaset dışılık, Kuralsızlık ve Kural Dışılık Gibi Olumsuz Psikolojik Değişkenlerin Siyasal Katılıma Etkisi ile Gelir Arasındaki İlişki





Katılımcıların gelir düzeylerine göre siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenerek hangi siyasal katılım davranışını gösterdiklerine ilişkin bilgilere bakıldığında Tablo 8’de görülmektedir.

**Tablo 8. Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerin Siyasal katılıma etkisi ile gelir düzeyi arasındaki ilişki düzeyi**

Gelir Düzeyi (TL)																
	650TL altı (n=196)		651-1000TL (n=211)		1001-1500TL (n=125)		1501-2000TL (n=65)		2001-2500TL (n=33)		2501-3000TL (n=35)		3001TL ve üstü (n=38)		Anova testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
Oy vereceğim partiden vazgeçmemde	2,68	1,52	2,95	1,28	3,15	1,23	2,65	1,41	2,92	1,35	2,88	1,23	2,07	1,25	2,405	0,028*
Partiler konusunda kararsızlığa düşmemde	2,97	1,28	2,91	1,26	3,26	1,14	2,56	1,34	3,40	1,22	3,12	1,30	2,61	1,34	2,154	0,047*
Siyasi konulardan uzaklaşmada	2,55	1,13	3,07	0,97	3,20	1,03	3,02	1,21	3,20	1,04	3,08	1,22	2,68	1,39	1,939	0,074
Desteklediğim partiye kızgınlık duymamda	3,16	1,20	3,07	1,13	3,17	1,16	2,98	1,11	3,20	1,08	3,08	1,29	2,75	1,51	0,525	0,789
Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamamda etkilidir	3,00	1,20	3,04	1,08	3,00	1,08	2,51	1,16	3,28	1,21	2,88	1,23	2,50	1,29	2,125	0,050*
Desteklediğim partiye karşı kendimi güçsüz ve mutsuz hissetmemde	2,76	1,40	3,10	1,08	3,11	1,12	2,85	1,15	3,52	0,91	2,96	1,24	2,61	1,45	1,865	0,087
Siyasete karşı olumsuz tavır almamda	2,74	1,42	3,16	1,11	3,13	1,18	2,95	1,18	3,36	1,15	2,84	1,21	2,89	1,50	1,067	0,382
Siyasetten kopmamda	2,92	1,24	3,10	1,15	3,16	1,11	2,71	1,21	3,40	0,95	2,80	1,26	2,89	1,47	1,339	0,239
Beklentilerimin gerçekleşmeyeceğine inancına düşmemde	3,05	1,31	3,34	1,06	3,20	1,14	2,83	1,32	3,28	1,21	2,88	1,33	2,78	1,55	1,472	0,187
Oy vermektен vazgeçmemde	3,02	1,51	3,37	1,31	3,27	1,28	2,76	1,41	3,36	1,15	2,96	1,31	2,32	1,49	2,960	0,008*

Araştırmaya katılanların Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenerek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile gelir düzeyleri ile arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmekte; 1001-1500TL gelire sahip seçmenlerin “Oy vereceği partiden vazgeçmelerinde” (A.O=3.15) etkili olduğu görülmektedir. 2001-2500TL gelire sahip seçmenlerin ise “Partiler konusunda kararsızlığa düşmelerinde” (A.O=3.40) etkili olduğu görülürken; 651-1000TL gelire sahip seçmenlerin “Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamalarında” (A.O=3.04) etkili olduğu ve aynı gelir grubu için “Oy vermektен vazgeçmelerinde” etkili olduğunu söylemek mümkündür. Gelir gruplarına göre hangi gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için Anova testi yapılmıştır. Bu test sonucunda hangi yaş grupları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla Multiple Comparisons testi yapılmıştır. Bu test sonucunda; 651-1000TL gelire sahip olanlarla ile 3001TL ve üzeri gelire sahip olan seçmenler arasında (A.O=3.37, p=0.049) istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık oluşmaktadır. H8. Siyasal katılıma etki eden olumsuz



*psikolojik değişkenlerin gelir düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır. Şeklinde ortaya konan hipotezi desteklemektedir. Bu bağlamda gelir düzeyi düşük olanların olumsuz psikolojik davranışlara yöneldikleri ve bu yönde eğilimlerinin yüksek gelirliyle göre daha baskın olduğunu söylemek mümkündür.*

## 7. SONUÇ

Demokratik devlet anlayışı içinde bireyler siyasal olaylara ilgileri doğrultusunda katılırlar. Günümüzde çağdaşlaşmanın önemli bir ölçütü de bireylerin siyasal karar alma sürecine etki etmeleri için siyasal katılımlarının sağlanması önem arz etmektedir. Seçmenlerin siyasal katılımına etki eden birçok etmen bulunmaktadır.

Bu araştırmada Karaman İli seçmenin siyasal katılımına etki eden psikolojik değişkenler araştırılmış olup; Bu çalışmanın temel sorusu, seçmenlerin siyasal katılım davranışında bulunurken; olumlu ve olumsuz psikolojik faktörlerin siyasal tercihlerini etkileme derecesini Karaman ili örneğinde ortaya koymaktır. Bu amaçla Karaman’da 300 katılımcıya ulaşılarak uygulanan yüz yüze anket araştırması sonuçlarında, çalışmada ortaya konulan hipotezler test edilmiştir. Buna göre elde edilen sonuçlar özetle aşağıda sıralanmıştır.

H1 hipotezi için tüm değişkenler için p değeri <0.05’in üzerinde olduğundan anlamlı bir farklılık oluşmamaktadır.

H2 hipotezi için siyasal ilgi, girişkenlik, etkinlik ve vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerle yaş grupları arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. 61 yaş ve üzeri yaşa sahip seçmenlerin “oy vermelerinde” ve “başka seçmenleri bir partiye oy vermeleri konusunda ikna” davranışına yönelme konusunda etkili olduğunu söyleyebiliriz. 46-60 yaş grubu seçmenleri ise; “siyasi parti çalışmalarına katılma” ve “karar verme” davranışına yönelmelerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

H3 hipotezi için siyasal ilgi, girişkenlik etkinlik ve vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerle eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olduğunu görmekteyiz. Eğitimsiz olan seçmenlerin “başka seçmenleri bir partiye oy vermeleri konusunda ikna” ve “karar verme” davranışlarında etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda olumlu psikolojik değişkenlerin eğitimsiz olan seçmenlerde daha etkili olduğunu söylemek mümkündür.

H4 hipotezi için siyasal etkinlik ve vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerle gelir grupları ile arasındaki ilişkiye baktığımızda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. 2501-3000TL gelire sahip olan seçmenlerin “siyasi parti çalışmalarına katılmaları” davranışına yönelmelerinde etkili olduğu görülmektedir. 2001-2500TL gelire sahip seçmenlerin ise; “siyasi bir organizasyon için para toplama”, “bir siyasi partiye üye olmalarında” ve “mensubu oldukları partiyi daha çok desteklemeleri” yönünde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

H5 hipotezi için Karaman İli seçmenin siyasal katılımına etki eden psikolojik değişkenlerden ikincisi olan olumsuz psikolojik değişkenlerden, Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile cinsiyet arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. Kadın seçmenlerin erkek seçmenlere göre; “oy verecekleri partiden vazgeçmeleri” ve “oy vermekten vazgeçmeleri” konusunda olumsuz davranışlarında etkisi daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.



H6 hipotezi için Olumsuz psikolojik değişkenlerden, Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile yaş grupları arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. 61 yaş ve üzeri seçmenlerin “siyasete olumsuz tavır almalarında” etkili olduğunu görmekteyiz.

H7 hipotezi için Olumsuz psikolojik değişkenlerden, Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. İlkokul eğitilmiş seçmenlerin “oy verecekleri partiden vazgeçmelerinde”, “destekledikleri partiye kızgınlık duymalarında” ve “Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamalarında” etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Siyasal katılıma etki eden olumsuz psikolojik değişkenlerin eğitim düzeylerine göre farklılık oluşturmaktadır.

H8 hipotezi için Olumsuz psikolojik değişkenlerden, Siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kuralsızlık ve kural dışılık gibi olumsuz psikolojik değişkenlerden etkilenecek hangi siyasal katılım davranışını gösterdikleri ile gelir düzeyleri arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır. 1001-1500TL gelire sahip seçmenlerin “oy vereceği partiden vazgeçmelerinde” etkili olurken; 2001-2500TL gelire sahip seçmenlerin ise, “parti konusunda kararsızlığa düşmelerinde” etkili olurken; 651-1000TL gelire sahip seçmenlerin Bir değer, inanç ve hedefin olmayışı ya da hedefin belirsizliğini yaşamalarında” etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Seçmen davranışı da tüketici davranışı gibi açıklanması zorlu bir doğaya sahiptir. Bu nedenle araştırma ve analizlerde çeşitliliği artırma ve anlayışları sürekli geliştirme zorunluluğu vardır (Uztuğ, 2004;167). Bireyler seçimlerde oy verirken, vatandaşlık görevlerini yerine getirmenin ya da insan olarak en temel haklarından birini kullanmanın ötesinde bir siyasi davranış sergilemektedirler (Arslan, 2007; 3).

Türkiye’de seçmen davranışı üzerine yapılan araştırmaların sayısında son dönemde artış olmakla birlikte seçmenin karar verirken nasıl bir süreçten geçtiği, bu süreç içerisinde hangi faktörlerden etkilenip, hangi faktörleri dikkate almadığı, Siyasal davranış; sosyal, psikolojik ve ekonomik değişkenler tarafından belirleneceğinden, toplumdan topluma değişen ve bu değişkenlerin kişisel düzeydeki bir ürünü olarak (Kaya, 2005;95) tanımlanabilir.

Karadoğan (2004;143) ise; seçmenin bu davranışı çeşitli iç ve dış etkiler sonucu belirli bir doğrultuda sistemli olarak geliştirdiğini, çoğu zaman da bireyin diğer düşünce ve davranışlarına uyum gösterdiğini belirterek, seçmenin bir birey olarak çeşitli konularda aldığı tutumla, seçmen davranışını sergilerken ortaya koyduğu tutumun çoğu zaman birbirini tamamladığını ileri sürmektedir.

Siyasal katılıma etki eden psikolojik faktörlerin etkinliğini seçmenlerin içinde bulunduğu toplumun özellikleri, sosyal ve kültürel yapısı, ekonomik düzeyi ve eğitim düzeyleri seçmenleri psikolojik duygularına etki etmekte; siyasete ve siyasi yönetime karşı duygularında farklılığa neden olmaktadır diyebiliriz. Bu sonuçlar itibarıyla bu çalışmada siyasal katılımı etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bu psikolojik etmenlerin diğer etmenlerden kesin çizgilerle ayırmak mümkün olmamakla birlikte psikolojik değişkenlerin; kişiye özel, kişinin içinde bulunduğu psikolojiye bağlı olarak olumlu ve olumsuz katılım davranışlarına yöneldikleri ortaya çıkarken; her seçmen için farklı düzeyde olduğunu göz ardı etmeden siyasal katılımı etkilediğini söylemek mümkündür.

#### KAYNAKÇA



Arslan, A. (2007), “Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye’nin Siyasi Yapısı”,*Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-32.

Baykal, Deniz (1970). *Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi*, Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayını, No:302.

Çam, Esat (1977). *Siyaset Bilimine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.

Çukurçayır, M. Akif (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Ergil, Doğu ve Alkan, Türker (1980). *Siyaset Psikolojisi, Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşım*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Ergil, Doğu (1980). *Yabancılaşma ve Siyasal Katılma*, Ankara: Olgaç Yayınevi.

Eroğul, Cem (1991). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*, Ankara: İmge Kitabevi.

Huntington, Samuel (1968). *Political Order in Changing Societies*. New Haren and London: Yale Universty Press.

Huntington, Samuel P. ve Nelson, Joan M (1976). *No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries*, Cambridge, Massachusetts and London, Harvard University Press, p.4.

Kalaycıoğlu, Ersin, (1993). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi SBF Yayını.

Kapani, Münci (2008). *Politika Bilimine Giriş*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Karadaoğan, E. (2004), “Seçmenin Siyasal Tutumunun Oluşmasında Siyasetçinin İkna Becerilerinin Etkisi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 21(20), 243-248.

Aktaran; Adem Doğan ve Göksel Göker.(2010).*Yerel Seçimlerde Seçmen Tercih (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Dergisi, Ekim 2010, 5(2), 159-187

Kaya, F.(2005),“Yerel Gazetelerin Okuyucularının Siyasi Tercihlerine Etkisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aktaran; Adem Doğan ve Göksel Göker.(2010).*Yerel Seçimlerde Seçmen Tercih (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Dergisi, Ekim 2010, 5(2), 159-187

Krech, O. ve Crutchfield, R. S. (1983). *Cemiyet İçinde Fert*, Çev. Mümtaz Turan, İstanbul: M.E. B. Basımevi.

Larner, Daniel (1958). *The Passing of Traditional Society*, London: Oxford University.

Milbrath, W. Lester (1962). *Political Participation, How And Why do Citizens Get İn Involved İn Politics*, Chicago, Rand McNaly.

Miser, Rifat (2000). *Topluluk Katılımı*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No:183.

Önen, Engin (1994). *Siyasal Katılım Açısından Orta Sınıflar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.



## AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 35 Mart – Nisan 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası  
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>



Özbudun, Ergun (1975). *Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Özer, İnan ve Meder, Mehmet(2008). *Siyasal Katılma ve Seçmen Davranışı*, İstanbul: Ege Yayınları.

Tuncay, Suavi (1995). Batı Demokrasilerinde Siyasal Katılma ve Açıklık, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü.

Turan, İlter (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, İstanbul: Der Yayınları.

Uluç, A. Vahap.,(2007). Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal ve Siyasal Yapısı; Mardin Örneğinde Siyasal Katılım, İstanbul Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Uztuğ, F. (2004), *Siyasal İletişim Yönetimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları.

Verba, Sidney ve Nie, Norman H., Kim, Jae-On. (1971). *The Model of Democratic Participation: A Cross National Comparison*, Beverly Hills: Sage Publications.

Weiner, Myron (1971). “Political Participation: Crisis of the political Process”, *Crisis and Sequences in Political Development*, Ed. By. Leonard Binder, Sidney Verba, James S. Coleman, v.d., New Jersey, Princeton University Press.

Yeşilorman, Mehtap (2002).Politik Türbülans: Siyasal Olan Her Şeyde Buharlaştır”, *Amme İdaresi Dergisi*. C:35,Sayı: 3, Eylül, s.93.